

Република Македонија
ДРЖАВНА КОМИСИЈА
ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

ДРЖАВНА ПРОГРАМА

за превенција и репресија на
корупцијата и превенција и
намалување на појавата
на судир на интереси со
Акционен план
2016 - 2019

Република Македонија

**ДРЖАВНА КОМИСИЈА
ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА**

**ДРЖАВНА ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЈА И РЕПРЕСИЈА НА КОРУПЦИЈАТА И
ПРЕВЕНЦИЈА И НАМАЛУВАЊЕ
НА ПОЈАВАТА НА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ
СО АКЦИОНЕН ПЛАН
2016 - 2019**

Скопје, декември 2015

Содржина

ВОВЕД.....	6
1. ОПШТ ОСВРТ.....	7
1.1 БОРБАТА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА КАКО КОНТИНУИРАН ПРОЦЕС.....	7
1.2 ПРЕДИЗВИЦИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ И ВАЖНОСТ НА АНТИКОРУПЦИСКАТА СТРАТЕГИЈА.....	7
2 ВИЗИЈА И МИСИЈА НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019.....	8
3 ПРЕТХОДНИ ДРЖАВНИ ПРОГРАМИ.....	8
4 ПРИСТАП.....	9
4.1 ШТО ПРЕТСТАВУВА ОВОЈ СТРАТЕГИСКИ ДОКУМЕНТ.....	9
4.2 ПРИСТАП ЗА ИЗРАБОТКА И ДОНЕСУВАЊЕ НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА.....	9
4.3 ГЛАВНИ ОДРЕДНИЦИ ЗА РАЗВИВАЊЕ НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019.....	11
4.4 ПРИНЦИПИ НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019.....	11
4.5 ФАКТОРИ ЗА УСПЕШНО СПРОВЕДУВАЊЕ НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019.....	11
5 ЦЕЛ НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019.....	12
6 СТРАТЕГИСКИ ЦЕЛИ, ОБЛАСТИ И АКТИВНОСТИ.....	12
6.1 СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 1: ЗАЈАКНАТ ИНСТИТУЦИОНАЛЕН СИСТЕМ И ЛЕГИСЛАТИВА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА ОД КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ.....	13
6.1.1 <i>Интегритет и етика во институциите на сите нивоа.....</i>	13
6.1.2 <i>Јавни набавки, концесии и јавно-приватно партнерство.....</i>	14
6.1.3 <i>Изборен процес, финансирање на политички партии и изборни кампањи.....</i>	16
6.1.4 <i>Слободен пристап до информации од јавен карактер.....</i>	18
6.1.5 <i>Имотна состојба и судир на интереси.....</i>	19
6.1.6 <i>Антикорупциска проверка на легислативата.....</i>	21
6.1.7 <i>Лобирање.....</i>	22
6.2 СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 2: ЗАЈАКНАТА РЕПРЕСИЈА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА.....	23
6.2.1 <i>Постапување на правосудните органи.....</i>	23
6.2.2 <i>Соработка и координација меѓу институциите во откривање, докажување и процесуирање на корупцијата.....</i>	24
6.3 СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 3: ЈАКНЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ И НЕЗАВИСНОСТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНИТЕ.....	24
6.3.1 <i>Органи за спроведување на законите.....</i>	24

6.4	СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 4: ЗГОЛЕМЕНА ВКЛУЧЕНОСТ НА ЈАВНОСТА ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ.....	25
6.4.1	<i>Подигната јавна свест за штетноста од корупцијата и судирот на интереси.....</i>	<i>25</i>
6.4.2	<i>Улогата и значењето на медиумите во борбата против корупцијата.....</i>	<i>25</i>
6.4.3	<i>Улогата и значењето на невладиниот сектор во борбата против корупцијата.....</i>	<i>26</i>
6.4.4	<i>Значење на образовниот процес во борбата против корупцијата.....</i>	<i>26</i>
6.5	СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 5: ЕФИКАСНА КООРДИНАЦИЈА НА НТИКОРУПЦИСКИТЕ АКТИВНОСТИ, СЛЕДЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ОСТВАРУВАЊЕТО	27
6.5.1	<i>Соработка меѓу институциите вклучени во остварувањето на Државната програма 2016-2019.....</i>	<i>27</i>
6.5.2	<i>Следење на остварувањето на Државната програма 2016-2019.....</i>	<i>28</i>
6.5.3	<i>Евалуација на остварувањето.....</i>	<i>28</i>
6.5.4	<i>Ефекти од остварувањето на Државната програма 2016-2019.....</i>	<i>29</i>
	КРАТЕНКИ.....	74

ВОВЕД

Корупцијата претставува фундаментален предизвик за современите општества. Таа ги поткопува слободната конкуренција и пазарната економија, демократските институции и владеењето на правото. Доколку не се контролира, корупцијата може да стане системски проблем, заканувајќи му се на одржливиот развој, спречувајќи го општествениот напредок и загрозувајќи ги демократските достигнувања. Мора да се каже дека фаворизирањето на незаконските приватни придобивки пред јавното добро претставува негирање на демократските вредности, човековите права, моралните вредности и правдата, што е спротивно на јавниот интерес и е закана за добробитта и сигурноста на оние што ги почитуваат законите.

Борбата против корупцијата е сеопфатен, сложен и долготраен процес што бара ангажман на целото општество и иницијативност на сите нивоа. Државната антикорупциска политика и активностите за борба против корупцијата ќе бидат поуспешни ако не се единствено изолирани во рамките на институциите за борба против корупцијата.

Корупцијата и судирот на интереси се поврзани слоевити општествени феномени и за борба против нив е потребен холистички пристап, односно вклучување голем број општествени субјекти што ќе дадат придонес преку координирани, конкретни, остварливи и ефективни активности.

Токму затоа Државната програма претставува една сеопфатна антикорупциска стратегија со која се зацврстува консензусот за потребата од координирано, системско и сеопфатно делување против корупцијата во склад со стратегиските цели на државата за борба против корупцијата и развојните и реформските процеси.

Државната комисија за спречување на корупцијата (во натамошниот текст: ДКСК) врз основа на своите законски надлежности утврдени во Законот за спречување на корупцијата - член 49 став 1 и во Законот за спречување на судирот на интереси - член 21 став 1 го координира процесот на изготвување и ги донесува Државната програма за превенција и репресија на корупцијата и Државната програма за превенција и намалување на појавата на судир на интереси со Акционен план за нивно остварување.

Тргувајќи од фактот дека корупцијата и судирот на интереси се поврзани негативни општествени појави, ДКСК се определи државните програми да ги подготвува во рамките на единствен процес во еден заеднички документ, исполнувајќи ги со тоа надлежностите утврдени во двата закона.

Државната програма за превенција и репресија на корупцијата и превенција и намалување на појавата на судир на интереси со Акционен план 2016-2019 (во натамошниот текст: Државна програма 2016-2019) претставува надградба и континуитет на досегашните антикорупциски стратегии, во склад со обврските на Република Македонија што произлегуваат од ратификуваните антикорупциски конвенции и меѓународните стандарди, како и домашното законодавство, а се базира на добрите домашни и меѓународни практики.

Во концептот на Државната програма 2016-2019 е применет интегриран пристап насочен кон пет стратегиски цели што се однесуваат на јакнење на системите на превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси, капацитетите и независноста на институциите за спроведување на законите, вклученоста на јавноста за превенција и борба против корупцијата и судирот на интереси, како и ефикасна координација на антикорупциските активности, следење и евалуација на остварувањето.

Ваквата ориентација на Државната програма 2016-2019 овозможува подигање на борбата против корупцијата и судирот на интереси на повисоко ниво од секторскиот пристап и создавање стратегиска рамка за креирање поединечни стратегии и акциони планови за превенција и борба против корупцијата и судирот на интереси.

Во концептот на Државната програма 2016-2019 акцентот е ставен на нејзината спроведливост и постигнати ефекти. Од надлежните субјекти за реализација на активностите е неопходна исклучителна посветеност, одговорност и извештајност.

1. ОПШТ ОСВРТ

1.1 Борбата против корупцијата како континуиран процес

Напредокот во интегрирањето на Република Македонија во Европската Унија налага зголемена транспарентност и отчетност како дел од вредносниот систем на интегритетот. Зајакнувањето на интегритетот како сегмент на антикорупциската политика претставува цел и олеснувачки фактор за успехот на реформите и напредокот во сите општествени сфери. Антикорупциските политики претставуваат континуиран процес на зајакнување на демократијата и создавање предуслови и механизми за економски, општествен и политички напредок.

Република Македонија треба да покаже одлучност и стратегиска длабочина во преземање осмислени, конкретни, сеопфатни, одржливи и ефективни активности за спречување на коруптивните практики.

1.2 Предизвици за донесување и важност на антикорупциската стратегија

Првиот предизвик со кој се соочуваат сите земји во донесувањето спроведлива и ефективна антикорупциска стратегија е потребата од посветено лидерство од внатре и обврзаност од највисоко ниво.

Политичката култура, подготвеноста и мотивациите за промена се вториот предизвик.

Третиот предизвик се однесува на детална анализа, идентификација и процена на ризиците од корупција и судир на интереси во одделни области во општеството.

Важноста на антикорупциските стратегии е да ги координираат активностите за превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси и да ги приклучат и обединат заложбите на сите засегнати страни што се одговорни за нивно остварување.

2 ВИЗИЈА И МИСИЈА НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019

Визија: Општество базирано на интегритет, транспарентност, одговорност, отчетност и создавање силна антикорупциска култура.

Мисија: Креирање и спроведување структурни политики за ефективна превенција и борба против корупцијата и судирот на интереси преку синергија на заложбите на сите чинители во општеството.

3 ПРЕТХОДНИ ДРЖАВНИ ПРОГРАМИ

Континуитетот и високот степен на посветеност на ДКСК во изнаоѓањето сеопфатни решенија за надминување на корупцијата и судирот на интереси, како и во координирањето на сите фактори во градењето на стратегиските документи се потврдува со активностите утврдени во претходните државни програми, нивната реализација и заклучоците и препораките што се имаат предвид при креирањето на наредните државни програми.

ДКСК досега ги има донесено следните државни програми:

-Државна програма за превенција и репресија на корупцијата со акционен план во 2003 година

Активностите од оваа Државна програма, пред сè, беа насочени кон создавање и зајакнување на антикорупциската правна и институционална рамка.

-Анекс на Државната програма за превенција и репресија на корупцијата – Мерки за превенција и репресија на корупцијата во рамки на локалната самоуправа со акционен план во 2005 година

Целта на Анексот беше воспоставување систем на мерки за превенција на корупцијата во рамки на локалната самоуправа во услови на пренесување на надлежностите од централно на локално ниво.

-Државна програма за превенција и репресија на корупцијата со акционен план во 2007 година

Оваа Државна програма беше заснована на шест столбови на системот на национален интегритет. Акциониот план содржеше и индикатори за следење на реализацијата на активностите, како и клучни индикатори за работењето на одделни институции опфатени во акциониот план.

-Државна програма за превенција и намалување на појавата на судир на интереси со акционен план во 2008 година

Посебен стратегиски документ во кој беа утврдени девет ризични области за појава на судирот на интереси со мерки за нивно надминување.

-Државна програма за превенција и репресија на корупцијата и Државна програма за превенција и намалување на појавата на судир на интереси со акционен план во 2011 година

Последната Државна програма беше заснована на секторски пристап со утврдување на 11 сектори што искусствено се покажаа како посебно ризични подрачја од аспект на корупцијата и судирот на интереси.

4 ПРИСТАП

4.1 Што претставува овој стратегиски документ

Државната програма 2016-2019 е национална стратегија за превенција и борба против корупцијата и судирот на интереси, која во чекор и во координација со стратегиските и реформските процеси во Република Македонија претставува општа рамка за координирана и сеопфатна борба против корупцијата и судирот на интереси.

Државната програма придонесува за зајакнување на интегритетот и градење на довербата на граѓаните во институциите, го промовира принципот на нулта толеранција за корупцијата, имплементацијата на меѓународните стандарди за борба против корупцијата и ефикасното владеење на правото во Република Македонија.

Овој документ има пристап ориентиран на резултати, заедничко делување и проактивен однос и ангажман од страна на сите институции, независни тела, граѓанскиот сектор, приватниот сектор, медиумите и целокупната заедница, во борбата против корупцијата и судирот на интереси.

4.2 Пристап за изработка и донесување на Државната програма

ДКСК во вториот квартал на 2015 година започна со подготовка на Државната програма 2016-2019. За таа цел во ДКСК е формирана Координативна група за изготвување на Државната програма. Одржани се повеќе работни средби со граѓански и меѓународни организации за обезбедување поддршка во подготовката на програмата. Исто така, остварена е соработка со Министерството за правда за вклученост во сите фази од процесот на подготовка на Државната програма 2016-2019.

Во текот на јули 2015 година се изготвени насоки за развивање на Државната програма, при што се имаа предвид искуствата од претходните државни програми, како и компаративни искуства.

Во текот на месец август 2015 година од страна на ДКСК е донесен и усвоен Оперативен план за донесување на Државната програма 2016-2019 и е формирана работна група со претставници од институциите што ќе се вклучат во процесот на нејзиното изготвување.

Исто така, во насока на успешна реализација на поставените цели и активности за донесување на Државната програма, ДКСК оствари соработка со Мисијата на ОБСЕ во Скопје и Македонскиот центар за меѓународна соработка, во рамките на која е обезбедена и експертска поддршка.

На 30.9. - 2.10.2015 година, со поддршка на Мисијата на ОБСЕ во Скопје, реализирана е работилница со учество на претставници од надлежните институции, граѓанските организации, приватниот сектор, меѓународната заедница и експерти од областа, на која се презентираа содржината и насоките на Државната програма 2016-2019.

По работилницата претставниците од надлежните институции доставија предлози, коментари и мислења за дополнување на содржината на Државната програма што се однесуваа на детектирање на проблемите и ризиците од корупција и судир на интереси во областите од делокругот на институционалната надлежност и постапување. Истите послужија и како основа за утврдување и дефинирање на мерките од Акциониот план за остварување на Државната програма 2016-2019.

ДКСК во соработка со Македонскиот центар за меѓународна соработка на 5 - 6.11.2015 година ја реализира втората работилница посветена на изготвувањето на Акциониот план за остварување на Државната програма 2016-2019. Работилницата се одвиваше во работни групи и ги отслика сите согледувања и констатации од досегашните заеднички активности во насока на градење на Акциониот план.

Потоа следуваа работни средби со претставниците од надлежните институции заради заокружување на активностите од Акциониот план.

Државната програма 2016 -2019 ДКСК ја донесе на 7.12.2015 година.

4.3 Главни одредници за развивање на Државната програма 2016-2019

- Конвенција на ОН против корупцијата
- Извештаи на ЕУ за напредокот на РМ
- Листа на итни реформски приоритети за РМ (јуни 2015) од Европската комисија
- Приоритетни цели утврдени во Националната програма за усвојувањето на правото на Европската Унија (НПАА)
- Препораки на ГРЕКО евалуации за Република Македонија
- Стратегија Југоисточна Европа 2020, столб 5 „Со добро владеење до раст“, димензии „Ефективни јавни служби, Борба против корупцијата и Правда“
- Истражувања за перцепцијата на граѓаните за состојбите со корупцијата и судирот на интереси и квалитативни секторски анализи
- Преземени активности од Државната програма 2011-2015 што не се реализирале, а се сметаат како особено значајни за спречување на корупцијата и судирот на интереси

4.4 Принципи на Државната програма 2016-2019

- Владеење на правото
- Заснованост на факти во планирањето, следењето и процената за оствареност на антикорупциските мерки
- Сеопфатност и вклученост преку координирани активности на сите засегнати страни и создавање силна коалиција за превенција на корупцијата и судирот на интереси
- Транспарентност во насока на навремено запознавање на јавноста со донесените антикорупциски политики, постоење соодветни механизми за комуникација и консултација со јавноста и видливост на антикорупциските заложби за планирано постапување, како и извештајност за постапувањето
- Ориентираност на резултати преку утврдување конкретни, јасни, мерливи, остварливи и ефективни цели и активности во дадена временска рамка
- Флексибилност и отвореност на Државната програма 2016-2019 за промени, тековно менување и дополнување со нови содржини во согласност со промените во општествените, економските и политичките текови

4.5 Фактори за успешно спроведување на Државната програма 2016-2019

Со цел успешно спроведување на Државната програма 2016-2019, предуслов е јасно изразена и во практиката применета политичка и институционална волја, целосна посветеност, координација и соработка на сите чинители во општеството, одржлива финансиска поддршка, ефикасно следење и евалуација на спроведувањето, како и прилагодување и надградба на Државната програма 2016-2019.

5 ЦЕЛ НА ДРЖАВНАТА ПРОГРАМА 2016-2019

Државната програма 2016-2019 во координација со стратегиските реформски процеси е општа рамка за сеопфатна превенција и борба против корупцијата и судирот на интереси, што подразбира утврдување на приоритетните сегменти на делување со цел намалување на ризиците од корупција и афирмирање на позитивните општествени вредности како што се интегритетот, транспарентноста, отчетноста и одговорноста.

6 СТРАТЕГИСКИ ЦЕЛИ, ОБЛАСТИ И АКТИВНОСТИ

Посебните стратегиски цели на кои се темелат активностите од Акциониот план за остварување на Државната програма 2016-2019 се:

- Зајакнат институционален систем и легислатива за превенција од корупцијата и судирот на интереси
- Зајакната репресија против корупцијата
- Јакнење на капацитетите и независноста на институциите за спроведување на законите
- Зголемена вклученост на јавноста за борба против корупцијата и судирот на интереси
- Ефикасна координација на антикорупциските активности, следење и евалуација на остварувањето

Иако се претставени посебно, сите стратегиски цели се меѓусебно поврзани и очекуваните ефекти и резултати може да се постигнат единствено ако на сите цели се гледа со еднаква важност и значење. Така, спроведувањето на превентивните и репресивните цели зависи од јакнењето на институционалниот интегритет, односно независноста и капацитетите на институциите и законската рамка за борба против корупцијата и судирот на интереси и нејзино доследно спроведување. Подигањето на јавната поддршка за борба против корупцијата и судирот на интереси преку поголемо учество на јавноста и подигање на јавната свест за штетноста на корупцијата и судирот на интереси ќе влијае врз ефикасното остварување на превентивните и репресивните активности, а остварувањето на сите утврдени стратегиски цели ќе зависи од ефикасноста на механизмите за координација на антикорупциските активности. Секоја стратегиска цел е разработена во области со конкретни активности за надминување на утврдените слабости и ризици.

6.1 Стратегиска цел 1: ЗАЈАКНАТ ИНСТИТУЦИОНАЛЕН СИСТЕМ И ЛЕГИСЛАТИВА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА ОД КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

Превенцијата како спречување на штетните последици пред истите да настанат, преку активности што ги утврдуваат ризиците и ја елиминираат можноста за појава на корупцијата и судирот на интереси, секогаш треба да биде ставена пред репресивното делување, во сите области. Ефикасната превенција значи и зајакнување на институционалната и нормативната рамка за борба против корупцијата и судирот на интереси.

6.1.1 Интегритет и етика во институциите на сите нивоа

Поимот интегритет прерасна во еден од најчесто употребуваните термини кога станува збор за концептот на доброто владеење. Во таа насока, кога се говори за доброто владеење, во основа се мисли на градење и негување на духот на интегритетот на лично и институционално ниво, со што би се поттикнала и би се обезбедила независност, професионалност и отчетност во остварување на надлежностите утврдени со домашното и меѓународното право.

Не постои една единствена методологија, ниту, пак, еден единствен модел за системско аплицирање на концептот на интегритет, секоја држава применува модел или комбинација на методи што биле достапни во одреден временски период и што постојано се дополнуваат и се надградуваат со цел да се одговори на потребата за зајакнување на системот за национален, институционален и личен интегритет.

Препораките вградени во Државната програма 2016-2019 година многу силно го афирмираат разбирањето дека националниот интегритет треба да се вгради и да се протеге во сите чинители на општественото живеење, а првенствено во системот на власта, на независните институции, во локалната самоуправа, во приватниот и во граѓанскиот сектор и медиумите. Со Државната програма 2016-2019 е воспоставена и правната основа за натамошно имплементирање на концептот на интегритет.

Државната програма 2016-2019, всушност, претставува иновативен пристап за превенција на корупцијата преку воспоставување систем на општествена одговорност и систем на интегритет, којшто, покрај другите компоненти, во претстојниот период особено внимание треба да посвети на управувањето со ризиците од корупција преку спроведување процени на ризикот од корупција или, со други зборови, ризикот по интегритетот, односно систем што е апликативен на институциите од централното и локалното ниво, но и во компаниите од приватниот сектор.

Рамката на системот на интегритет, кој како целина придонесува за јакнење на личниот и институционалниот интегритет во јавниот сектор, ги содржи елементите:

- Целосно почитување и искористување на постојните механизми во организациите од јавната администрација како што се механизмите за внатрешна ревизија и контрола, како и системите за управување со квалитет.
- Прилагодување од разни органи на јавната администрација во согласност со нивните конкретни потреби и ќе се применува од страна на секој од тие органи за нивното сопствено управување со ризиците од корупција на годишно ниво. Намерата е да се зајакнат и да се унифицираат клучните елементи и начела за управување со ризикот од корупција преку прагматични совети, упатства и насоки, алатки и начини што овозможуваат да се поддржи унапредувањето во управувањето со ризикот од корупција во јавниот сектор. Стратегиите за управување со ризик треба да се следат за да се зајакне институционалниот интегритет. Тоа е тековен процес, циклус што никогаш не завршува и повторлив процес на идентификување, одмерување, моделирање, управување и мониторинг.
- Стандарди и процедури во работењето, воспоставени на инклузивен начин, за кои треба да бидат информирани партнерите и вработените во самите институции, при што поголемите структури имаат потреба од поголеми системи за континуиран мониторинг.
- Креирање Етички кодекси специфични за одредени институции.
- Дефинирање јасна и напишана антикорупциска политика, видлива и секому достапна, концизна и да рефлектира одлуки на она што се нарекува реална политика.
- Воспоставување внатрешни канали за пријавување корупција и недозволиво однесување.
- Секако дека е евидентна потребата од едукација за институциите да го зголемат знаењето и способностите за тоа што е интегритет, неговото значење и имплементација на институционално ниво.
- Институцијата се препорачува да ажурира и да достави извештај до ДКСК еднаш во годината, за имплементација на системот на интегритет со неговите елементи, како минимално постапување.

6.1.2 Јавни набавки, концесии и јавно-приватно партнерство

Јавните набавки се еден од начините преку кои државната власт ги троши јавните средства. Во тој контекст, договорите за јавните набавки се двигатели за имплементирање на јавните политики. Затоа, спречувањето на корупцијата во јавните набавки е клучен фактор за подобрување на ефикасноста во таквите јавни политики.

Реформите во борбата против корупцијата во јавните набавки мора да ги опфатат сите фази во јавните набавки за да можат да дадат соодветни, посериозни и посеопфатни резултати.

Уште во текот на планирањето на набавките, како прва фаза од спроведувањето на целокупниот процес на јавните набавки, главниот проблем врзан со корупцијата се детектира кај создавање нереални и недоволно транспарентни планови за јавни набавки на договорните органи, потоа честото менување на тие планови, како и неусогласеноста на истите со реалните потреби на институцијата.

За надминување на горенаведените активности, потребно е да се ограничи можноста за зачестена и лесна измена на годишните планови за јавни набавки, кои, пак, договорните органи би требало задолжително да ги објавуваат на нивните интернет-страници.

Заради дефинирање на вистинските потреби од јавни набавки, особено во ЕЛС, неопходно е да се прифати практиката на спроведување модели на истражување или анкетирање, утврдување посебни процедури за оправданоста од секоја јавна набавка, што, пак, ќе овозможи поголема вклученост на граѓаните во создавањето на планот за јавните набавки во својата општина, поголема транспарентност, како и поголема усогласеност на Планот за јавни набавки со реалните потреби на институцијата.

Од друга страна, пак, бидејќи Советот за јавни набавки постои како механизам за контрола на овие постапки, кај кои се детектирани недостатоци во одредени фази, потребно е да се заострат критериумите за избор на стручните лица во тоа тело што се директно вклучени во процесот и одлучуваат дали одреден договорен орган треба да добие согласност за предметното барање или не.

Со оглед на тоа дека казнените одредби од Законот за јавни набавки се движат кон заострување на казнената политика во една насока (извршител на кривично дело во согласност со овој Закон може да биде само службено лице, а не е опфатена одговорноста на лицето-понудувач), се поставува прашањето која е другата корумпирана страна кога се знае дека за корупција се потребни двајца. Исто така, отсуствува и степенувањето на санкциите кај овие кривични или прекршочни дела.

Ревизијата на користењето и трошењето на средствата за јавни набавки од страна на договорните органи ја врши Државниот завод за ревизија, кој во своите ревизии дава препораки што треба да имаат обврзувачки карактер за учесниците во постапките кон кои се насочени тие препораки.

Ризикот од корупција во јавното-приватно партнерство е состојба што е веќе констатирана во Државната програма 2011-2015. Во тој контекст, неопходна е потреба од анализа на Законот за концесии и јавно-приватно партнерство, со цел преиспитување на системот на мониторинг и надзор на постапките за доделување и спроведување на концесиите и јавното-приватно партнерство, како и зајакнување на надзорот врз спроведувањето на концесиите. Ова би придонело кон превенција и репресија на корупцијата во делот на договорите за концесии и јавно-приватно партнерство.

6.1.3 Изборен процес, финансирање на политички партии и изборни кампањи

Како посебен придонес кон зајакнување на системот на превенција на корупцијата и судирот на интереси во политиката, направени се измени на Изборниот законик и на Законот за финансирање на политичките партии. Анализата на законската регулатива покажа дека досегашните измени и дополнувања на Изборниот законик и Законот за финансирање на политичките партии се резултат на имплементацијата на дел од препораките на релевантните меѓународни институции - ГРЕКО и ОБСЕ/ОДИХР во однос на финансирањето на политичките партии и изборната кампања и дека е забележан извесен напредок во зголемувањето на транспарентоста и отчетноста на изворите, начинот на стекнување и на трошење од страна на политичките партии, како и во обезбедувањето поефикасен контролен систем што презема поконкретни мерки за санкционирање на оние што ги повредиле правилата. Подигнат е степенот на извештајност и на надзор врз финансиите во оваа сфера, што во практичната примена покажа дека измените се направени во вистинска насока, но дека е нужно натамошно подобрување на оваа регулатива токму затоа што практичната примена покажа слабости и недоречености.

Токму затоа во оваа Државна програма 2016-2019, ДКСК, која има непосредни надлежности во надзорот врз финансирањето на политичките партии и изборната кампања, предвидува повеќе активности за унапредување на законската регулатива, со што ќе се постигне нов квалитет во јакнењето на транспарентноста, отчетноста, одговорноста и владеењето на правото.

Што се однесува на транспарентноста, отчетноста и одговорноста на политичките партии, воочена е состојба на недостиг на проактивна улога на политичките партии за време и надвор од изборната кампања. Во насока на подобрување на оваа состојба, неопходно е во Законот за политичките партии да се воведат задолжителна обврска при регистрирање на политичките партии да креираат своја интернет-страница и истата редовно да ја ажурираат со податоци за своето работење, вклучително и податоци поврзани со нивното материјално-финансиско работење. Тука посебно е значајно да се објавуваат податоци за седиштето на овластениот сметководител на политичката партија, како и сите релевантни податоци поврзани со изворите и начинот на стекнување средства и начинот на трошење на истите од страна на партијата. Со воведување на оваа задолжителна обврска се создаваат услови за транспарентност во финансиското работење на партиите, што опфаќа и објавување на својата интернет-страница на финансиските извештаи за кои се обврзани во согласност со Законот за финансирање на политичките партии и Изборниот законик.

Со измените на Законот за финансирање на политичките партии и Изборниот законик е утврдено политичките партии и учесниците во изборната кампања (политички партии, коалиции и независни кандидати) да достават финансиски извештаи (регистар на донации, извештај на донации, годишен финансиски извештај и годишна завршна сметка).

Обврската за извештајност за редовното работење на политичките партии и во

изборниот процес е проследена со висок формализам без потребниот увид во реалните финансиски средства, нивните извори и намени, што влијае врз ефикасното надлежно санкционирање на прекршувањето.

За надминување на оваа состојба, предвидено е измена и дополнување на постојниот подзаконски акт за образецот, формата, содржината и начинот на водење на годишниот финансиски извештај за политичките партии и подзаконскиот акт за образецот за финансиските извештаи за приходите и расходите за изборната кампања во правец на изработка на наменски образец приспособен на видот на приходите по извори и видот на расходите по намени. Воедно се предвидува изготвување подзаконски акт во кој ќе се уредат прашањата во врска со формата и содржината на спецификацијата на трошоците, што е составен дел на финансискиот извештај за изборна кампања во согласност со измената на Изборниот законик од ноември 2015 година.

Поаѓајќи од препораките на ГРЕКО од Третиот круг на евалуација на тема „Транспарентност на финансирање на политичките партии и изборните кампањи“ во делот на подигање на свеста на политичките партии и превенција од евентуални прекршувања во делот на материјално-финансиското работење на политичките партии, неопходно е изработување Прирачник за едукација на политичките партии, односно лицата што ги изработуваат финансиските извештаи за правилно пополнување на истите. Со изработката на овој Прирачник се создава можност за сите политички партии да имаат еднаков пристап и квалитетно, точно и веродостојно пополнување на финансиските извештаи.

Во насока на јакнење на интегритетот и подигање на свеста на политичките партии, неопходно е изработка на Водич за интегритет за политичките партии и спроведување работилници за интегритет.

Во согласност со Изборниот законик, соработката меѓу институциите што го сочинуваат системот на контрола и надзор над финансиското работење на учесниците во изборниот процес е изразена со Меморандумот за соработка во врска со спроведувањето на одредбите за финансирањето на изборната кампања за размена на информации за утврдени неправилности во врска со доставените финансиски извештаи и мерките преземени од нивна страна спрема субјектот што е предмет на надзор склучен меѓу ДКСК, ДЗР и ДИК. Неопходно е негова операционализација во смисла на разграничување и остварување на надлежностите на институциите за време на изборниот процес. Тука посебно се мисли на преземени конкретни мерки по констатирани неправилности и прекршувања на изборниот процес во делот на финансирањето на изборната кампања и преземени конкретни мерки по констатирани неправилности по извршена ревизија на финансиските извештаи на сите учесници во изборната кампања од страна на ДЗР.

Во насока на надминување на воочените состојби поврзани со имплементација на изборното законодавство, неопходно е спроведување на истражувања од примената на законската регулатива, од кои ќе произлезат препораки за подобрување на истата.

6.1.4 Слободен пристап до информации од јавен карактер

Правото на пристап до информациите, слободата на примање и пренесување на информациите претставува едно од темелните вредности на човековите права, а со тоа и еден од основните услови за демократија. Ваквото право вброено во редот на граѓанските права е гарантирано и со Уставот на Република Македонија, како и со меѓународните конвенции што се дел од внатрешниот правен поредок. Со донесување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, со кој се обезбедува јавност и отвореност во работењето на имателите на информации и се овозможува физичките и правните лица да го остварат правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, е операционализирано ваквото гарантирано право на граѓаните. Постапеноста на ова право во правниот поредок на нашата држава само го потенцира неговото значење во севкупниот општествен живот од различни аспекти, но ја потенцира и обврската на имателите на информации за доследно имплементирање на законските норми при реализација на ова право.

Во Република Македонија се развиени голем број активности за подобрување на ефикасноста во работењето на државните институции, зголемување на транспарентноста и пристапот до информации, борбата против корупцијата и обезбедување висок квалитет на јавните услуги за граѓаните. Со приклучување кон Отвореното владино партнерство, Владата на Република Македонија се обврза да се изгради на темелите на отворени, транспарентни, сигурни и ефикасни владини институции што комуницираат и соработуваат со граѓаните.

Слободниот пристап до јавни информации се смета како една од најефикасните антикорупциски алатки во модерните општества. Сите чекори кон поголема јавност и транспарентност на работењето на јавните институции, сами по себе, го стеснуваат просторот и можностите за коруптивно однесување.

Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, како темел за остварување на правото за пристап до информациите, ја бележи својата деветта година од примената. Недоследната примена на Законот, проследена со затвореноста на институциите и ограничената транспарентност, го лимитираат протекот на информации. Сето тоа го ограничува користењето на правото за слободен пристап до јавни информации како антикорупциска алатка.

Анализата на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и препораките за негова измена се мерките во оваа област преку кои се очекува негово ефикасно имплементирање во практиката. Усогласување на Законот со европските стандарди, проактивна транспарентност од страна на имателите на информации, постојан мониторинг на примената и спроведувањето на Законот од страна на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер, надлежност на Комисијата да го поттикне спроведувањето на Законот преку иницирање постапки и изрекување санкции, како и обезбедување заштита на имателите на информации од злоупотреба се дел од препораките што се во насока на измена на Законот.

6.1.5 Имотна состојба и судир на интереси

Со цел зголемена ефикасност во превенцијата и репресијата на корупцијата, неопходно е да се подобри евидентирањето и следењето на имотната состојба. Со воспоставување и развивање на регистарот на избрани и именувани лица и изготвување софтверско решение, ќе се овозможи ДКСК и јавноста да имаат точен и целосен увид на избраните и именуваните лица, точно ќе се предвиди кои лица имаат обврска да пријавуваат имотна состојба, како и целосен и навремен увид на законската обврска за пријавување на имотната состојба.

За зголемување на ефикасноста во евидентирањето и следењето на имотната состојба на носителите на јавни функции и овластувања, ДКСК предвиде неколку активности што, пред сè, се насочени кон измени на постојниот Закон за спречување на корупцијата.

Во таа насока предвидено е законско допрецизирање на блиските лица/членови на семејството за кои службените лица ќе бидат обврзани да го пријават имотот во образецот за имотна состојба.

Исто така, предвидено е електронско поднесување на Образецот за имотна состојба, со што ќе се олесни работата на ДКСК во делот на внесување на податоците од обрасците во електронската база, ќе се избегнат можните технички грешки во податоците и ќе се овозможи ажурно објавување на податоците на интернет-страницата на ДКСК. Истовремено, со тоа ќе се овозможи кадровските капацитети на ДКСК повеќе да се насочат кон проверка и следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица.

Исто така, се предвидува годишна обврска за пријавување имотна состојба и интереси. Со воведување на ваквата обврска ќе се зголеми ефикасноста во следењето на имотната состојба и ќе се избегнат нејаснотиите што се јавуваат околу пријавувањето промени во имотната состојба. Ваквата обврска ќе важи и една година по престанок на функцијата.

Во насока на поефикасно следење на промените на имотната состојба на избраните и именуваните лица, потребно е зголемување на надлежностите на ДКСК во тој дел. Ќе се изготви софтверско решение, така што преку поврзување на базите на податоци на институциите ќе се врши системска проверка на податоците и утврдување разлики при зголемување или намалување на имотната состојба.

Со цел зголемување на транспарентноста во работата, се предвидува објавување правосилни судски одлуки на интернет-страницата на ДКСК.

Зголемената појава на злоупотреба на доверените јавни овластувања од страна на службените лица во насока на задоволување на личните интереси, позната како судир на интереси и обемот на нивната застапеност во Република Македонија, резултираше со преземање активности и мерки насочени кон воспоставување механизми неопходни за сузбивање на оваа општествена негативна појава. Паралелно со тоа, кај значителен дел од службените лица се забележува недоволно познавање на поимот и појавата на судир на интереси.

Државната програма 2016-2019 треба да ги дефинира стратегијата и тактиката на постапување што овозможуваат судирот на интереси да се намали на ниво кое нема да претставува пречка за општествениот, економскиот и политичкиот развој на земјата и да придонесе за намалување на недовербата на граѓаните во институциите на системот.

Државната програма 2016-2019 претставува стратегиски документ во кој се утврдени конкретни мерки и активности на органите, службените лица и другите чинители за елиминирање на појавните облици на судир на интереси и спречување на последиците од истиот. За таа цел, потребни се две насоки: зголемување на едукацијата и запознавање на службените лица со тоа што претставува судирот на интереси или што да се направи за да се избегне истиот, од една страна, а, од друга страна, да го развие системот за негово откривање, надминување и репресија.

Основната цел се гледа во развивање на концептот на политики за превенција и намалување на судирот на интереси, која би се постигнала со реализација на дефинираните активности за надминување на констатираните слабости поради неспроведување на постојната регулатива од Државната програма 2016-2019.

Токму поради ова, предлог-активностите се поврзани со измени, дополнувања, но и усвојувања нови нормативни акти, насочени кон измени и дополнувања на постојните закони од оваа област, и тоа: утврдување листа на службени лица што имаат обврска да доставуваат изјава за интереси и кон кого да ја остварат оваа обврска, воспоставување и развивање Регистар за избрани и именувани лица, креирање софтверско решение за електронско пополнување на изјавата за интереси, системска проверка на податоците и утврдување можен судир на интереси.

Исто така, предвидена е годишна обврска за поднесување на образецот што ги опфаќа состојбите на интереси на службените лица, како и зајакнат режим на санкции и мерки во однос на оние службени лица што не ја исполниле претходната обврска. Со измената на постојната регулатива ќе се дефинираат и поимите за кумулација на функции, кронизам, непотизам, клиентелизам (најчести форми на судир на интереси).

За зголемување на транспарентноста на работата на ДКСК, предвидена е активност за објавување на правосилните судски одлуки и имињата на службените лица – прекршители на законот на интернет-страницата на ДКСК. Објавувањето ќе овозможи јавноста да се запозне со работата на ДКСК и ќе послужи како основа за толкување на Законот за спречување судир на интереси, но и ќе им помогне на избраните и именувани лица да го применуваат Законот во своите поединечни околности.

Поради евидентна потреба од обуки и едукација, една од активностите во Државната програма 2016-2019 е насочена кон изработка на информативен водич за судир на интереси, каде што ќе биде дефиниран судирот на интереси како општествено негативна појава, непотизмот и другите најчести форми на судир на интереси, како и начинот на постапување при нивно постоење преку базични принципи и примери.

6.1.6 Антикорупциска проверка на легислативата

Антикорупциската проверка на легислативата, односно процената на ризици од корупција во законите, е релативно нова дисциплина што претставува исклучително важен превентивен антикорупциски механизам што веќе го применуваат некои од земјите во Европа, а некои ги прават првите чекори во утврдување методолошки пристап за спроведување на овој процес.

Антикорупциската проверка на легислативата е една од мерките од приоритет 1 - Владеење на правото и правосудство - Антикорупциски политики и законодавство, утврдени во Планот на активности на Владата на Република Македонија во согласност со Листата на итни реформски приоритети за Република Македонија, доставен од страна на Европската комисија. Исто така, воведувањето антикорупциска проверка на легислативата е обврска што произлегува и од Стратегијата за Југоисточна Европа 2020, во согласност со клучната мерка „Љ.1 под Димензијата Антикорупција“.

Државната комисија за спречување на корупцијата во донесувањето на Методологијата за антикорупциска проверка на легислативата ги имаше предвид најдобрите практики и искуства од другите земји во регионот и пошироко во врска со овој процес, како и десетте принципи за ефективна антикорупциска проверка на легислативата содржани во компаративната студија и методологија изготвена од Регионалната антикорупциска иницијатива. Со Методологијата, која претставува унапредување на спроведувањето на надлежностите на ДКСК утврдени во Законот за спречување на корупцијата и Законот за спречување судир на интереси, се утврди начинот на кој ќе се спроведува процесот на антикорупциска проверка на легислативата, приспособен на спецификите на земјата.

Антикорупциската проверка на легислативата претставува анализа и оцена на формата и содржината на правните прописи што се во фаза на изработка или се веќе донесени од аспект на нивна практична примена, усогласување и нивно подобрување, со цел детектирање, превенирање и минимизирање на ризиците за можност од корупција и судир на интереси до кои би можеле да доведат законите и нивното спроведување. Преку можноста да се разгледуваат и да се даваат мислења за законите што се веќе донесени со цел оцена од аспект на нивната практична примена и потребното усогласување, ќе се зголеми ефикасноста во спроведувањето на законите и ќе ги минимизираат ризиците од корупција и судир на интереси до кои може да доведе легислативата. Истовремено, преку задолжителното прибавување мислење и антикорупциска проверка од страна на ДКСК на сите изготвени нацрти и предлози на закони, во значителна мера ќе се зајакне и ќе се унапреди оваа нејзина законска надлежност.

Првите чекори за започнување на процесот се во насока на унапредување на актите за воведување антикорупциска проверка на легислативата (методологија, Деловник на Влада на РМ, внатрешни процедури), потоа идентификување на потребите за обезбедување средства за ефикасно спроведување на Методологијата, како и зајакнување на капацитетите на ДКСК за спроведување на антикорупциската проверка.

Со цел успешно спроведување на сите фази од процесот, неопходно е да бидат имплементирани меѓународните искуства и добрите практики во врска со спроведување на процесот на антикорупциска проверка на легислативата.

6.1.7 Лобирање

Проблемот е детерминиран во Државната програма 2011-2015.

Во 2008 година во Република Македонија е донесен Законот за лобирање, со кој се создаде правна рамка и легализација на лобирањето со утврдени правила што ќе мора да ги почитува секој што сака да се занимава со лобирање и увид на јавноста во процесот на лобирање. Законското уредување на лобирањето имаше за цел да се отстранат сомневањата дека лобирањето се заснова на тајни активности и дека се врши зад затворени врати. Покрај транспарентната постапка при лобирањето, со овој Закон требаше да се спречат нелегалните постапки за добивање информации од органите на државната и локалната власт што понатаму може да бидат употребени во легални процедури, но не беше исклучена можноста и за нивна злоупотреба.

Овој чекор на некој начин требаше да ги охрабри неформалните лобисти да ја регистрираат дејноста и да се легализира „дивото“ лобирање, но практиката покажа дека Законот не се имплементира и дека во Република Македонија досега е регистриран само еден лобист во регистарот што се води во Собранието на Република Македонија.

Поради сè уште широко распространетото лобирање надвор од законската рамка, но и поради свесното одбегнување на регистрирањето лобисти, недозволеното лобирање и неговата употреба во полза на скриени нелегитимни и нелегитимирани интереси, ризикот за корупција сè уште постои.

Анализата на Законот за лобирање и препораките за негова измена се мерките во оваа област преку кои се очекува негово заживување и ефикасно имплементирање во практиката. Целта е преку анализа и измена на Законот да се надминат слабостите во текстот на постојниот Закон, во делот на: концизно дефинирање на поимот лобист, но и на лицата што не можат да бидат лобисти; јасна дистинкција меѓу активностите што се сметаат и оние што не се сметаат за лобирање; утврдување на опфатот на физички и правни лица што (со или без надоместок) би извршувале активности на лобирање; разграничување помеѓу лобирањето кај органите на централната власт и лобирањето кај органите на локалната власт, па соодветно на тоа и определување различни институции, одговорни за лобирањето; доразработка и поедноставување на процедурата за регистрирање и бришење од Регистарот на лобисти; детално уредување на постапката за вршење ефективен надзор над работата на лобистите.

Паралелно со овој процес, ќе се пристапи кон остварување на препораките од ГРЕКО од четвртиот круг на евалуација „Превенција на корупцијата кај членовите на парламентот, судиите и обвинителите“, кои се однесуваат на воведување правила за односите на пратениците со лобистите и трети лица што настојуваат да влијаат врз

законодавниот процес, како и зајакнување на финансиските и кадровските ресурси на ДКСК во областа на лобирањето.

6.2 Стратегиска цел 2: ЗАЈАКНАТА РЕПРЕСИЈА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

Репресијата претставува исклучително значаен сегмент на вкупните антикорупциски заложби со кој се остварува заштитната димензија на борбата против корупцијата и судирот на интереси преку санкционирање.

6.2.1 Постапување на правосудните органи

Функционирањето на судскиот систем, како посебна и независна власт, покрај законодавната и извршната власт, е од посебно значење за владеењето на правото, истата има постигнато значаен напредок како резултат на континуираните реформи спроведени во последната декада. Резултат на реформите е воспоставената правна и институционална рамка како основа за негово правилно функционирање и борба против корупцијата. Сепак во практиката се увидоа и некои одредени слабости во имплементирање на нормативната и институционалната рамка со чие надминување би се подобрила севкупната состојба. Посебно се увиде дека сè уште недостасуваат јасно прецизирани критериуми за назначување, избор, унапредување и разрешување судии и јавни обвинители, што од друга страна доведува до можност за влијание при избор, унапредување и разрешување на судиите и јавните обвинители. Затоа е неопходно органите што учествуваат во овој процес да постапуваат по јаснодефинирани критериуми што ќе бидат образложени во нивните акти.

Во оваа насока, потребно е и системот на професионално оценување да се подобри, и тоа исклучиво по објективни критериуми за квалитет, а не по квантитативна основа. Особено во поглед и на разрешувањето на судиите, како посебен елемент што најмногу ја загрозува нивната независност да се подобри постојниот систем на дисциплински мерки.

При утврдување на критериумите за членови на највисоките органи во судскиот систем да се отстранат немерливи критериуми (истакнат правник) во поглед на нивната стручност и компетентност.

Постојната обука на судии и јавни обвинители потребно е и понатаму перманентно да се надградува, со цел зголемување на ефикасноста на судиите и јавните обвинители.

Се воочи потребата од воспоставување прецизни критериуми за избегнување на појавата на судир на интереси и критериуми за избор на судија/јавен обвинител што ќе врши образовна дејност.

Етичките кодекси на судиите и јавните обвинители да се надополнат со јасно дефинирање на терминот гостопримство, со што ќе се исполни препораката од четвртиот круг на евалуација на ГРЕКО.

Скратување на рокот за распределба на предмети во АКМИС системот, како и потребата од систематско следење на истиот од страна на Судскиот совет на РМ.

6.2.2 Соработка и координација меѓу институциите во откривање, докажување и процесуирање на корупцијата

Од исклучително значење, заради успешна превенција и борба против корупцијата, неопходно е целокупниот институционален систем да биде синхронизиран. Тоа значи дека сите органи за спроведување на Законот треба да ја интензивираат својата соработка. Во одредени моменти потребно е повисок степен на проактивен пристап, а тоа значи, ако е потребно, и формирање заеднички тимови за работа по конкретни дејства.

Генерално земено, потребна е поголема меѓусебна комуникација, во поглед на преземени дејства и извештајност на сите нивоа. За уште поуспешна борба во откривање кривични дела од областа на корупцијата и организираниот криминал, неопходна е и зајакната регионална соработка.

Новата законска регулатива за заштита на укажувачите подразбира создавање предуслови за нејзина доследна примена, а првенствено подигнување и на јавната свест кај граѓаните заради стеснување на несигурноста во поглед на пријавувањето на повредите и загрозувањето на јавниот интерес.

6.3 Стратегиска цел 3: ЈАКНЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ И НЕЗАВИСНОСТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНИТЕ

Борбата против корупцијата и судирот на интереси како составен дел на воспоставување и одржување на владеењето на правото подразбира постоење јасни и сеопфатни правила што ќе се применуваат за спречување на корупцијата и судирот на интереси и нивно откривање и санкционирање, како и постоење на независни и добропоставени институции. Тие институции треба да имаат јасни задачи, потребни овластувања, материјални и човечки капацитети, знаења и вештини за исполнување на поставените цели и интегритет што е потребен за спроведување на утврдените правила и процедури.

6.3.1 Органи за спроведување на законите

Зајакнувањето на капацитетите на органите за спроведување на законите е, исто така, неопходно доколку се сака целосна и заокружена ефикасна превенција и борба со корупцијата, сето ова изискува зголемени кадровски капацитети, како и финансиски средства, особено заради зголемување на нивните ингеренции што произлегуваат од иновираното антикорупциско законодавство.

Тоа едновременно бара создавање услови за перманентна надградба на овој кадар преку сите облици на обука.

6.4 Стратегиска цел 4: ЗГОЛЕМЕНА ВКЛУЧЕНОСТ НА ЈАВНОСТА ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

Улогата на јавниот сектор е примарна во креирањето и спроведувањето на антикорупциските мерки, но тие не можат да бидат доволно успешни доколку не се поддржани од други клучни општествени субјекти. Активното учество на претставниците од другите сектори и граѓаните не само што дава демократски легитимитет на борбата против корупцијата туку ги прави антикорупциските активности одржливи и помалку зависни од политичката волја во нивното остварување.

6.4.1 Подигната јавна свест за штетноста од корупцијата и судирот на интереси

Во согласност со истражувањата за перцепцијата на граѓаните за корупцијата спроведени од ДКСК, но и од граѓанските организации, граѓаните знаат да ја препознаат корупцијата во сите нејзини облици, но исто така според општата перцепција на граѓаните корупцијата е присутна во одредени сектори во јавната администрација. Имајќи ги предвид овие податоци и споредбените анализи, потребен е системски пристап за информирање на јавноста за сите облици на корупцијата и штетноста од корупција и судирот на интереси.

Јакнењето на свеста на граѓаните и на јавната администрација за корупцијата и за судирот на интереси е од исклучително значење за справување со овие негативни општествени појави, поради што е неопходно воспоставување континуиран механизам за едуцирање на јавноста.

6.4.2 Улогата и значењето на медиумите во борбата против корупцијата

Корупцијата и судирот на интереси не секогаш се адекватно третирани во медиумите. Имајќи ги предвид улогата и влијанието на медиумите во креирањето на јавната свест, потребно е натамошно зајакнување на капацитетите на медиумите во делот на истражувачкото новинарство, антикорупциска едукација на новинарите, но и при примената на етичките и професионални стандарди на новинарите.

Државните органи и институции се меѓу најголемите огласувачи, односно корисници на медиумскиот простор. Ова се прави без јасни и транспарентни критериуми на двете страни, што создава ризик на можно коруптивно користење јавни средства за остварување влијание врз работата на медиумите и уредувачката политика.

Сè уште не е јасно дефинирано и не се изградени критериуми за тоа што претставува соопштение и огласување од јавен интерес што бесплатно се емитува на програмите на давателите на аудио и аудиовизуелни медиумски услуги.

6.4.3 Улогата и значењето на невладиниот сектор во борбата против корупцијата

Граѓанското општество во Република Македонија игра голема улога во развојот на демократските процеси. Одржлив граѓански сектор е можен доколку, покрај донаторска, има континуирана домашна поддршка. Од друга страна, потребно е да се зајакнат механизмите за зголемена транспарентност, отчетност и саморегулација на граѓанските организации. Потенцијалните ризици од корупција и судир на интереси во граѓанскиот сектор може да се јават во процесот на користење на средства од буџетот на државата, начинот на дистрибуција на средствата, известувањето за реализираните активности и целисходноста на поддршката.

Имајќи ја предвид нивната улога во општествениот систем, граѓанските организации стануваат важен субјект во процесите за следење, анализа и превенирање на корупцијата и судирот на интереси. Постои голем потенцијал во граѓанските организации да ја информираат јавноста и на тој начин да влијаат на јакнење на свеста.

Во последните години поголем број граѓански организации прават истражувања во различни области и сектори, но и општо анализи за перцепција на корупцијата и судирот на интереси. Со цел да се поттикне соработката на ова поле, ДКСК во 2010 година иницираше соработка преку потпишување Меморандум за соработка со граѓанските организации. Исто така, граѓанскиот сектор од декември 2014 година е здружен во напорите за борба против корупција, што резултираше со формирање Платформа за борба против корупција, која ја сочинуваат повеќе граѓански организации.

6.4.4 Значење на образовниот процес во борбата против корупцијата

Неопходно е да се зајакне степенот на информираност за потребата и можностите од унапредување на доброто владеење и интегритетот, како составни делови на борбата против корупцијата. За тоа е потребно креирање и воспоставување едукативни содржини во системот на образованието.

Изминативе години ДКСК во соработка со Бирото за развој на образованието и Министерството за образование и наука успешно спроведе пилот-проект за антикорупциска едукација за учениците од основното образование, како воннаставна активност. Позитивните ефекти од проектот налагаат да се продолжи и да се прошири едукативната програма во системот на основното и средното образование со вметнување содржини со антикорупциска едукација во наставните програми.

6.5 Стратегиска цел 5: ЕФИКАСНА КООРДИНАЦИЈА НА НТИКОРУПЦИСКИТЕ АКТИВНОСТИ, СЛЕДЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ОСТВАРУВАЊЕТО

Ефикасната координација, следење и евалуација на остварувањето на Државната програма како комплексен процес ја подразбира потребата од усогласување на надлежностите, соработката и комуникацијата меѓу вклучените субјекти.

Ангажманот на повеќе субјекти во една поширока и заедничка рамка за делување во борбата против корупцијата и судирот на интереси подразбира сеопфатен, инклузивен и координиран пристап.

Следењето е континуирана активност на системско собирање податоци за активностите со цел да се извести за напредокот во постигнувањето на целите, како и преземање мерки за отстранување евентуални слабости и идентификување нови елементи што би се вградиле во постојните стратегиски заложби.

Евалуацијата е процес паралелен на следењето и претставува системска и објективна процена на тековните состојби или на завршницата на антикорупциската стратегија.

Со оглед на тоа дека борбата против корупцијата и судирот на интереси, како и начинот на делување во голема мера зависат од промените на широката нормативна, економска и социјална рамка на земјата, а самата Државна програма 2016-2019 се темели на сопствените искуства од примената и спроведувањето, предвидени се механизми за евалуација на остварувањето и постапка за ревидирање на Државната програма и Акциониот план.

Во рамките на оваа стратегиска цел се опфатени четири фази што се во насока на ефикасно и ефективно остварување на Државната програма 2016-2019, кои се меѓусебно тесноповрзани и зависни и мора да се гледаат во рамките на единствен сеопфатен процес.

6.5.1 Соработка меѓу институциите вклучени во остварувањето на Државната програма 2016-2019

ДКСК е главен координативен орган, со надлежност да ја донесе Државната програма 2016-2019 и да го следи нејзиното остварување, да ја поттикне реализацијата на утврдените антикорупциски мерки и да иницира активности за нивно ефикасно спроведување. Истовремено ДКСК се јавува и во улога на надлежна, односно вклучена институција за реализација на конкретни активности.

Во согласност со своите законски надлежности, ДКСК се грижи за доследна примена на Државната програма 2016-2019 и остварување на утврдените активности од Акциониот план преку воспоставување платформа за координација, комуникација, поддршка и соработка со институциите опфатени со Државната програма 2016-2019.

Одржувањето работни средби со претставниците од надлежните/вклучените институции, како и зголемената проактивност и иницијативност од нивна страна за

донесување посебни стратегиски антикорупциски документи во согласност со активностите од Државната програма 2016-2019 се во насока на успешна имплементација на програмските активности.

6.5.2 Следење на остварувањето на Државната програма 2016-2019

Централно место во процесот на следење на остварувањето на Државната програма 2016-2019 има ДКСК.

Со цел успешно остварување на активностите и утврдување на улогите на сите вклучени субјекти, во Акциониот план јасно се дефинирани надлежностите и обврските што ги имаат институциите опфатени со Државната програма 2016-2019. Во смисла на ова, утврдени се надлежни институции што директно до ДКСК ќе ги доставуваат податоците за статусот на реализација и ќе бидат одговорни за остварување на активностите, како и вклучени институции што ќе даваат поддршка, ќе соработуваат и ќе се грижат за успешно остварување на активностите, во утврдените насоки.

Надлежните институции што непосредно ќе ги спроведуваат активностите имаат обврска навремено и квалитетно да ги реализираат активностите и за истото, во согласност со утврдената динамика и рокови, да ја известуваат ДКСК. За таа цел, од страна на сите институции опфатени со Државната програма 2016-2019 ќе се номинираат лица преку кои ДКСК ќе ја остварува соработката и кои ќе бидат задолжени да доставуваат податоци за статусот на реализација на активностите во име на институцијата што е надлежна. Врз основа на ова, ДКСК ќе располага со ажурирана база на податоци за сите номинирани лица од институциите, со цел навремено добивање на податоците, како и остварување поефикасна комуникација.

Втор значаен чекор во процесот на следење на остварувањето на Државната програма 2016-2019 е утврдување методологија за собирање и обработка на податоците за реализацијата на програмските активности. Интернет-апликацијата за електронско доставување на податоците се покажа како ефикасна алатка преку која се олесни целокупниот процес на прибирање, обработка и анализа на добиените податоци, како и изготвување извештаи за остварувањето на Државната програма 2016-2019.

Воспоставувањето систем за доставување податоци што ќе обезбеди поголема обврзност и извештајност од страна на надлежните институции ќе овозможи до ДКСК да бидат доставени податоци од страна на сите надлежни институции и податоците да бидат јасни, конкретни и засновани на факти.

6.5.3 Евалуација на остварувањето

Целта на следењето и евалуацијата на остварувањето како два паралелни процеси не претставува само собирање податоци за напредокот во спроведувањето на активностите, туку и преземање конкретни мерки за отстранување на недостатоците и

слабостите и идентификување нови елементи што би се вградиле во постојните стратегиски антикорупциски заложби.

Во ситуација кога ќе се воочи дека одредена активност не е реализирана, ДКСК во соработка со другите институции ќе ги утврди причините за тоа и ќе даде препораки за надминување и решавање на проблемот, но истовремено ќе ја разгледа и можноста и ќе ја процени потребата од ревидирање на активностите од Државната програма 2016-2019. Поради реалната можност условите за спроведување на Државната програма 2016-2019 да се променат или поради некоја друга причина да се појави потреба за дополнување или измена на текстот на Државната програма 2016-2019, треба да се утврди начинот на кој ќе се направи потребното ревидирање. Бидејќи ДКСК е надлежна за донесување на Државната програма 2016-2019, во нејзина надлежност е и да ги подготви предлог-документите за измена или дополнување на Државната програма 2016-2019 и Акциониот план.

Следењето на спроведливоста и остварувањето на утврдените активности, како и редовното известување од страна на надлежните институции за реализација на нивните стратегиски антикорупциски документи ќе придонесат за ефикасно спроведување на процесот на евалуација на остварувањето.

6.5.4 Ефекти од остварувањето на Државната програма 2016-2019

Државната програма 2016-2019 со Акционен план се донесува со цел да се постигнат предвидените резултати и ефекти во одреден реформски процес, што би било отежнато доколку на одреден временски период не се врши процена на ефектите од тој процес. Не може со сигурност да се донесе заклучок за успехот или лошите резултати од антикорупциските активности, ако за тоа не постојат прецизни и релевантни податоци. Очекувањата за брзи ефекти за краток временски период не одат во вистински правец и може да предизвикаат намалување на поддршката на јавноста во однос на антикорупциските мерки и активности.

Поради ова, ДКСК треба да предвиди начин за следење на прогресот на спроведување на Државната програма 2016-2019, преку одржлив и сеопфатен механизам за процена на корупциските ризици и ефективност на антикорупциските мерки. Во таа насока, ДКСК, во соработка и со поддршка од граѓанските и меѓународните организации, ќе спроведува истражувања за оцена на ефектите од активностите на Државната програма 2016-2019. Истражувањата и извештаите од нивното спроведување со заклучни согледувања и препораки ќе дадат преглед на областите во кои е постигнат напредок.

**Акционен план
на Државната програма за превенција и репресија
на корупцијата и превенција
и намалување на појавата
на судир на интереси
2016 - 2019**

СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 1: ЗАЈАКНАТ ИНСТИТУЦИОНАЛЕН СИСТЕМ И ЛЕГИСЛАТИВА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА ОД КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

1.1. Област: Интегритет и етика во институциите на сите нивоа

Оправданост: Евидентна е потребата од зајакнување на системот на интегритет на институциите и професиите, што значи зајакнување на системот на политики, стандарди и процедури воспоставени од институциите, односно правните лица, заради зголемување на нивната отпорност кон корупција и намалување на ризикот од коруптивното однесување, со што би се обезбедила независност, професионалност и етичност во извршувањето на надлежностите утврдени со закон.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Развивање и утврдување на концепт на интегритет	ДКСК		2016	1. Донесен концепт на интегритет, кој во основа би содржел: 1.1. Етички кодекси – специфични за одредени институции 1.2. Стандарди и процедури во работењето 1.3. Проценка на ризици за корупција	

				<ul style="list-style-type: none"> 14. Политика на интегритет 15. Внатрешни контроли 16. Обуки 17. Внатрешни канали за пријавување 18. Менаџирање со судирот на интереси 19. Извештајност 	
2. Донесување на насоки за системот на интегритетот	ДКСК	МП	2017	<ul style="list-style-type: none"> 1. Изменета регулатива 2. Донесени насоки 	
3. Развивање на Методологија за следење на системот на интегритет	ДКСК	МИОА, МФ, ЕЛС	2018 - континуирано	<ul style="list-style-type: none"> 1. Развиена Методологија 2. Извештај за степенот на имплементација на системот на интегритет 	

4. Изготвување на Преглед на прописи што содржат основи за донесување дискрециони одлуки	МИОА	Органи на државна управа	2017	1. Изготвен преглед	Да
5. Анализа на дискреционите овластувања во сите сегменти во системот на власта	МП, ДКСК	Органи на државна управа	2017-2019	1. Спроведена анализа 2. Имплементирани препораките од анализата	

1.2. Област: Јавни набавки, концесии и јавно-приватно партнерство

Оправданост: Неодходно е континуирано унапредување на системот за јавни набавки, врз основа на принципите на транспарентност, конкурентност, отчетност и доследно спроведување на процедурите во постапките за јавните набавки, сè со цел зголемување на ефикасноста во превенцијата на корупцијата и судирот на интереси. И покрај континуираното унапредување на Законот за јавни набавки, останува потребата од подигање на интегритетот во јавните набавки.

Исто така, евидентна е потребата од подобрување на контролните механизми за следење на реализацијата на склучените договори за јавни набавки преку зајакнување на капацитетите на ДЗР, обезбедување поголема отвореност и вклученост на јавноста при донесување на плановите за јавните набавки и нивните измени и дополнувања, како и зајакнување на надзорот и мониторингот во спроведувањето на постапките за концесии и јавно-приватно партнерство.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Измени и дополнувања на Законот за јавни набавки	МФ	БЈН, ГО, ДКСК	2016-2017	1. Изготвена анализа 2. Организирани стручни јавни дебати 3. Имплементирање на препораките од анализата 4. Проширени надлежности на БЈН 5. Пропишана обврска за задолжително	Да

				<p>објавување на Плановите за јавни набавки и Измените и дополнувањата на плановите на веб страницата на договорните органи</p> <p>6. Пропишани ограничувања за менување на Плановите за јавни набавки</p> <p>7. Пропишана задолжителна обврска за објавување на вкупната вредност на договорот (основен договор со Анекси)</p> <p>8. Да се зајакнат критериумите за избор на стручните лица во Советот за јавни набавки</p>	
--	--	--	--	--	--

<p>2. Усогласување на Планот за јавни набавки со реалните потреби на институцијата врз основа на програмата на договорниот орган</p>	<p>БЈН, МФ</p>	<p>Сите договорни органи</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Спроведена претходна анализа заради усогласување на Планот за јавни набавки со реалните потреби 2. Спроведено истражување/ анкетирање за потребите на набавки особено во ЕЛС 3. Спроведување на ревизија на успешноста/ целисходноста од набавката 4. Донесени процедури за утврдување на оправданоста на јавните набавки 	<p>Да</p>
--	----------------	------------------------------	--	---	-----------

3. Преиспитување на казнената политика во областа на јавните набавки и утврдување на одговорноста на сторителите	МФ	БЈН, ГО, ДКСК	2016-2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изготвена анализа 2. Организирани стручни јавни дебати 3. Имплементирани препораки од анализата 	Да
4. Постапување по препораките од спроведени ревизии од областа на јавните набавки	ОЈО, Органите на државната управа	МФ	континуирано	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поведени постапки по однос на спроведени ревизии 	Да
5. Анализа на Законот за концесии и јавно приватно партнерство заради преиспитување на системот на мониторинг на постапките за доделување на концесии и ЈПП и зајакнување на надзор врз спроведувањето на концесиите	МЕ	ГО, МФ, ДКСК	2016	<ol style="list-style-type: none"> 1. Извршена анализа 2. Имплементирани препораки 	Да

1.3. Област: Изборен процес, финансирање на политички партии и изборни кампањи

Оправданост: Забележан е напредок во зголемувањето на транспарентноста и отчетноста на изворите, начинот на стекнување и на трошење од страна на политичките партии, како и во обезбедувањето поефикасен контролен систем што презема поконкретни мерки за санкционирање на оние што ги повредиле правилата. Подигнат е степенот на извештајност и на надзор врз финансиите во оваа сфера, што во практичната примена покажа дека измените се направени во вистинска насока, но дека е нужно натамошно подобрување на оваа регулатива токму затоа што практичната примена покажа слабости и недоречености.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Измена на Законот за политички партии и на Законот за финансирање на политички партии во насока на зголемување на транспарентноста, отчетноста и одговорноста на политичките партии	МП	ДКСК, ДЗР, ДИК, ГО	2017 - 2018	1. Изменети закони во насока на задолжително креирана и редовно ажурирана веб страница за секоја регистрирана политичка партија со: 1.1. Јавно достапни информации за седиштето, основачот и овластениот сметководител на политичката	

				партија 1.2. Јасно дефиниран начинот на јавно објавување на изворите на стекнување и начинот на трошење на финансиските средства на партиите (финансиски извештај, регистар за донации, извештај за донации и годишна завршна сметка)	
2. Усогласување на подзаконски акт за образецот за годишниот финансиски извештај на политичките партии и за финансискиот извештај за приходи и расходи за изборната кампања	МФ		2016	1. Изменети и дополнети постојните подзаконски акти 2. Изработка на подзаконски акт за формата и содржината на	

				спецификацијата на трошоците (за финансискиот извештај за приходи и расходи на жиро сметката за изборна кампања)	
3. Изработка и донесување на прирачник за едукација на политичките партии односно лицата кои ги изработуваат финансиските извештаи за правилно пополнување на истите	МФ		2016	1. Изработен и донесен прирачник	
4. Јакнење на интегритетот и подигање на свеста на политичките партии	ДКСК, ДИК, ДЗР, МП	Политички партии, ГО, медиуми	континуирано	1. Изработен водич за интегритет за политичките партии 2. Спроведени работилници за интегритет	Да

<p>5. Следење на имплементацијата на изборното законодавство во делот на финансирање на изборната кампања</p>	<p>ДЗР, ДИК, ДКСК, МП</p>	<p>ГО</p>	<p>континуирано</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Операционализа-ција на Меморандумот за соработка склучен меѓу ДКСК, ДЗР и ДИК заради разграничување и остварување на надлежностите на институциите за време на изборниот процес 2. Превземени конкретни мерки по констатирани неправилности и прекршувања на изборниот процес 3. Превземени конкретни мерки по констатирани неправилности по извршена ревизија на финансиските извештаи на сите учесници во изборната кампања 	
---	---------------------------	-----------	---------------------	--	--

				од страна на ДЗР 4. Спроведени истражувања за имплементација на изборното законодавство	
--	--	--	--	--	--

1.4. Област: Слободен пристап до информации од јавен карактер

Оправданост: Слободниот пристап до јавни информации се смета како една од најефикасните антикорупциски алатки во модерните општества. Сите чекори кон поголема јавност и транспарентност на работењето на јавните институции, сами по себе, го стеснуваат просторот и можностите за коруптивно однесување. Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, како темел за остварување на правото за пристап до информациите, ја бележи својата деветта година од примената. Недоследната примена на Законот, проследена со затвореноста на институциите и ограничената транспарентност, го лимитираат протекот на информации. Сето тоа го ограничува користењето на правото за слободен пристап до јавни информации како антикорупциска алатка. Анализата на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и препораките за негова измена се мерките во оваа област преку кои се очекува негово ефикасно имплементирање во практиката. Усогласување на Законот со европските стандарди, проактивна транспарентност од страна на имателите на информации, постојан мониторинг на примената и спроведувањето на Законот од страна на Комисијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер, надлежност на Комисијата да го поттикне спроведувањето на Законот преку иницирање постапки и изрекување санкции, како и обезбедување заштита на имателите на информации од злоупотреба се дел од препораките што се во насока на измена на Законот.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Измена и дополнување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер	МП, КЗПСПИЈК		2017	1. Спроведена анализа на законот со препораки за измена	

2. Изменет закон

1.5. Област: Имотна состојба и судир на интереси

Оправданост: Со цел зголемена ефикасност во превенцијата и репресијата на корупцијата и судирот на интереси неопходно е да се подобри евидентирањето и следењето на имотната состојба и судирот на интереси на службените лица во единствен закон за спречување корупцијата и судирот на интереси, со: Воведена обврска за електронско поднесување на Образец за имотна состојба и интереси (ОИСИ); Воведена годишна обврска за пријавување на имотна состојба и интереси; Прецизирање на службено лице, блиско лице (член на семејство); Дефинирани поими за кумулација на функции, кронизам, непотизам; Утврдување што претставува подвижен имот од поголема вредност; Зајакнат режим на санкции и мерки во однос на неподнесување на ОИСИ; Објавување на податоците од ОИСИ на веб страницата на ДКСК; Ограничување на поднесување на ОИСИ само до ДКСК; Воведена обврска за пријавување промени во имотната состојба и интереси – минимум 1 година по престанок на функција; и Зголемени надлежности на ДКСК во однос на проверка и следење на имотната состојба.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски имликации
1. Утврдување листа на службени лица кои имаат обврска да доставуваат анкетен лист и изјава за интереси	МП, ДКСК		2016	1. Софтверско решение 2. Регистар на избрани и именувани лица	

2. Измени на Законот за спречување на корупцијата и Законот за спречување судир на интереси	МП	ДКСК	2016 - 2017	1. Спроведена анализа 2. Имплементирани препораки од анализата 3. Изменети закони	
3. Донесување унифициран образец на Анкетен лист и Изјава за интереси во Образец за имотна состојба и интереси (ОИСИ)	ДКСК		2016	1. Донесен образец	
4. Воспоставување и развивање на Регистар за избрани и именувани лица	ДКСК		2016	1. Креирано софтверско решение	
5. Креирање на софтверско решение за електронско пополнување на ОИСИ, системска проверка на податоците и утврдување на разлики при зголемување или намалување на имотната состојба и можен судир на интереси	ДКСК		2016 - 2019	1. Креирано софтверско решение	Да

<p>6. Изготвување на Водич за судир на интереси (дефиниција што се подразбира под судир на интереси, непотизам, кронизам, клијентелизам – најчести форми на судир на интереси преку базични принципи и примери)</p>	<p>ДКСК</p>		<p>2017</p>	<p>1. Изготвен водич 2. Дистрибуиран водич (поделен по институции, на обуки, објавен на веб страницата на ДКСК)</p>	<p>Да</p>
<p>7. Зголемување на транспарентноста преку објавување на правосилни судски одлуки на веб страницата на ДКСК</p>	<p>ДКСК</p>		<p>континуирано 2016-2019</p>	<p>1. Објавени правосилни судски одлуки</p>	

1.6. Област: Антикорупциска проверка на легислативата

Оправданост: Антикорупциската проверка на легислативата, односно процената на ризици од корупција во законите, е релативно нова дисциплина што претставува исклучително важен превентивен антикорупциски механизам што веќе го применуваат некои од земјите во Европа, а некои ги прават првите чекори во утврдување методолошки пристап за спроведување на овој процес.

Антикорупциската проверка на легислативата претставува анализа и оцена на формата и содржината на правните прописи што се во фаза на изработка или се веќе донесени од аспект на нивна практична примена, усогласување и нивно подобрување, со цел детектирање, превенирање и минимизирање на ризиците за можност од корупција и судир на интереси до кои би можеле да доведат законите и нивното спроведување. Преку можноста да се разгледуваат и да се даваат мислења за законите што се веќе донесени со цел оцена од аспект на нивната практична примена и потребното усогласување, ќе се зголеми ефикасноста во спроведувањето на законите и ќе ги минимизираат ризиците од корупција и судир на интереси до кои може да доведе легислативата. Истовремено, преку задолжителното прибавување мислење и антикорупциска проверка од страна на ДКСК на сите изготвени нацрти и предлози на закони, во значителна мера ќе се зајакне и ќе се унапреди оваа нејзина законска надлежност.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Унапредување на актите за воведување на антикорупциска проверка на легислативата (методологија, Деловник на Влада на РМ, внатрешни процедури)	ДКСК, Генерален секретаријат на Влада на РМ	МП	2016 - 2017	1. Унапредени акти 2. Имплементирани меѓународни искуства и добри практики во врска со спроведување на процесот на антикорупциска проверка на легислативата	

<p>2. Унапредување на капацитетите на ДКСК за спроведување на антикорупциската проверка на легислативата</p>	<p>МФ, МП, ДКСК</p>		<p>2016</p>	<p>1. Идентификувани потреби за обезбедување на средства за ефикасно спроведување на методологијата 2. Зајакнати капацитети на ДКСК за спроведување на антикорупциска проверка на легислативата</p>	<p>Да</p>
<p>3. Спроведување на процесот на АПЛ во согласност со методологијата за АПЛ</p>	<p>ДКСК</p>		<p>2016 - континуирано</p>	<p>1. Годишен извештај за проверените закони согласно методологијата за АПЛ</p>	
<p>4. Листа на приоритетни закони и нивно маркирање за задолжителна проверка во ДКСК</p>	<p>ДКСК</p>		<p>годишно</p>	<p>1. Утврдена листа на приоритетни закони 2. Извршена проверка на законите</p>	

1.7. Област: Лобирање

Оправданост: Проблемот е детерминиран во претходната Државна програма 2011-2015.

Во 2008 година во Република Македонија е донесен Законот за лобирање со кој се создаде правна рамка и легализација на лобирањето со утврдени правила што ќе мора да ги почитува секој што сака да се занимава со лобирање и увид на јавноста во процесот на лобирање. Поради сè уште широко распространетото лобирање надвор од законската рамка, но и поради свесното одбегнување на регистрирањето лобисти, недозволеното лобирање и неговата употреба во полза на скриени нелегитимни и нелегитимирани интереси, ризикот за корупција сè уште постои. Анализата на Законот за лобирање и препораките за негова измена се мерките во оваа област преку кои се очекува негово заживување и ефикасно имплементирање во практиката. Целта е преку анализа и измена на Законот да се надминат слабостите во текстот на постојниот Закон, во делот на: концизно дефинирање на поимот лобист, но и на лицата што не можат да бидат лобисти; јасна дистинкција помеѓу активностите што се сметаат и оние што не се сметаат за лобирање; утврдување на опфатот на физички и правни лица што (со или без надоместок) би извршувале активности на лобирање; разграничување помеѓу лобирањето кај органите на централната власт и лобирањето кај органите на локалната власт, па соодветно на тоа и определување различни институции одговорни за лобирањето; доработка и поедноставување на процедурата за регистрирање и бришење од Регистарот на лобисти; детално уредување на постапката за вршење ефективен надзор над работата на лобистите.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Измена и дополнување на Законот за лобирање	МП, ДКСК	Собрание на РМ	2016 - 2017	1. Спроведена анализа со препораки за измена на законот 2. Изменет законот	

<p>2. Спроведување на препораката од четвртиот круг на евалуација на ГРЕКО во однос на лобирањето</p>	<p>Собрание на РМ</p>	<p>МП, ДКСК</p>	<p>2016</p>	<p>1. Воведени правила за односите на пратениците со лобистите и трети лица кои настојуваат да влијаат врз законодавниот процес</p>	
<p>3. Зајакнување на капацитетите на ДКСК за следење на законот и спроведување на надлежноста на ДКСК да врши надзор врз лобирањето</p>	<p>ДКСК</p>		<p>2017</p>	<p>1. Зајакнати капацитетите на ДКСК за следење на законот</p>	<p>Да</p>

СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 2: ЗАЈАКНАТА РЕПРЕСИЈА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

2.1. Област: Постапување на правосудните органи

Оправданост: Во оваа област е воспоставена правната и институционалната рамка за правилно функционирање на судскиот систем и ефикасната борба против корупцијата, меѓутоа во практика сè уште недостасуваат јаснопрецизирани критериуми за назначување и унапредување на судиите и јавните обвинители, подобрување на системот на професионално оценување и допрецизирање на дисциплинските одредби, сето ова со крајна цел зајакнување на независноста на судството и јавното обвинителство, зајакнување на капацитетите на ССРМ, СЈОРМ, зајакнување на ефикасноста и подигнување на професионалноста и стручноста во работењето на судиите и јавните обвинители. Има потреба од воспоставување прецизни критериуми за избегнување на појавата на судир на интереси и критериуми за избор на судија/јавен обвинител што ќе врши образовна дејност. Дополнување на етичките кодекси на судиите и јавните обвинители во насока на вметнување на терминот на гостопримство заради исполнување препорака од четвртиот круг на евалуација на ГРЕКО. Констатирани се слабости во АКМИС системот во однос на распределба и движење на предметите.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Измена на Законот за Судски совет на Република Македонија со цел да се ревидира системот на оценување на работата на судиите со воведување на повеќе квалитативни и квантитативни стандарди како основа за сите одлуки за кариера	МП	ССРМ	2016	1. Донесени измени	

2. Одлуките на Судски совет на Република Македонија за унапредување на судиите да бидат придружени со образложение на причините на одлуката	ССРМ		континуирано	1. Донесени одлуки со образложенија	
3. Измена на Законот за судовите со цел јасно дефинирање на повредите за уредување на постапката за дисциплинскиот режим	МП	ССРМ	2016	1. Донесени измени	
4. Измена на Законот за јавното обвинителство со цел јасно дефинирање на повредите за уредување на постапката за дисциплинскиот режим	МП	СЈОРМ	2016	1. Донесени измени	
5. Измени на Законот за судовите со цел допрецизирање на критериумите за истакнат правник при изборот за член на ССРМ	МП	ССРМ	2016	1. Измени на законот	
6. Донесување на акт за дефинирање на критериумите за тоа кој судија или јавен обвинител може да врши образовна дејност на	ССРМ, ЈОРМ, СЈОРМ		2016	1. Донесени акти	

високообразовните институции					
7. Дефинирање на терминот гостопримство/гостољубие во етичките кодекси на судиите и јавните обвинители во РМ	Здружение на судии на РМ, ЈОРМ		2016	1. Изменети и дополнети етички кодекси на на судиите и јавните обвинители во РМ	
8. Развој на капацитетите на судството и обвинителството за стратешко планирање, буџетско и финансиско управување/ ПР комуникација	МП, ССРМ, СЈОРМ	МФ	2016 - 2019	1. Поврзување со реализацијата на активностите од Стратегијата за натамошна реформа на правосудниот систем 2016-2020	Да
9. Измена на постојните нормативни решенија со цел подобрување на системот за распределба на предметите според АКМИС во однос на скратување на рокот за внес на предметот во системот на АКМИС	МП, ССРМ		2016 - 2017	1. Донесени препораки од ССРМ 2. Изменети нормативни решенија	

2.2. Област: Соработка и координација меѓу институциите во откривање, докажување и процесуирање на корупцијата

Оправданост: Поради недостаток на систем за заштита на укажувачите, во јавноста постоеше несигурност во поглед на пријавување повреди или загрозување на јавниот интерес. Подобрување на ефикасноста на системот за следење на кривичните дела од областа на корупцијата по фази и доставување податоци до релевантни институции. Проактивен пристап во соработка помеѓу институциите и други органи надлежни за спроведување на Законот.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Подигање на јавната свест и поттикнување на потребата за пријавување на повреди или загрозување на јавниот интерес согласно со Законот за заштита на укажувачи	ДКСК		континуирано	1. Одржани обуки, особено во делот на обучување на овластените лицата за прием на пријави од укажувачи 2. Спроведена кампања	Да
2. Следење и доставување на податоци до ДКСК за покренати Иницијативи за поведување постапка за кривично гонење поради повреда на правото на укажувачот	ЈОРМ		2017 - полугодишно	1. Доставени извештаи	

3. Следење и доставување на податоци до ДКСК за поведени и завршени судски постапки за заштита на правото на укажувачот	ССРМ		2017 - полугодишно	1. Доставени извештаи	
4. Следење на евиденцијата на истраги, обвиненија и пресуди за случаите на корупција	ЈОРМ	МП, ДКСК, ССРМ	2016 - годишно	1. Изготвени извештаи	Да
5. Соработка помеѓу ДКСК и јавното обвинителство во врска со случаи во кои постојат основи на сомневање за поведување на иницијатива за кривично гонење за сторено кривично дело од областа на корупцијата	ДКСК, ЈОРМ		континуирано	1. Остварени облици на соработка согласно Протоколот за соработка во борбата против корупцијата и судирот на интереси	
6. Регионална соработка и размена на податоци во откривање на кривични дела од областа на корупцијата – организиран криминал	ДКСК, ЈОРМ, МВР, УЈП, УФП, УФР		континуирано	1. Склучени билатерални и мултилатерални договори	Да

СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 3: ЈАКНЕЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ И НЕЗАВИСНОСТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНИТЕ

3.1. Област: Органи за спроведување на законите

Оправданост: Зголемените законски надлежности, следењето нови закони, ефикасноста во имплементација на постојните и новите закони бараат зголемени финансиски и кадровски капацитети за спроведување на Законот за кривичната постапка, Законот за спречување на корупцијата и Законот за укажувачите.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Зајакнување на капацитетите на правосудните институции и органите за спроведување на законот	ДКСК, ЈОРМ, ССРМ, УФП, УФР	МФ	континуирано	1. Зајакнати капацитети	Да
2. Обуки и едукација на кадрите	ДКСК, ЈОРМ, ССРМ, УФП, УФР	АСЈО	континуирано	1. Спроведени обуки	Да

СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 4: ЗГОЛЕМЕНА ВКЛУЧЕНОСТ НА ЈАВНОСТА ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА И СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

4.1. Област: Подигната јавна свест за штетноста од корупцијата и судирот на интереси

Оправданост: Во согласност со последните истражувања за мислењето на граѓаните за корупцијата, (Извештај за проценка на корупцијата во Македонија, МЦМС, 2014), граѓаните сметаат дека корупцијата е петти по ред проблем со кој се соочуваат граѓаните. Од друга страна, во согласност со истражувањата спроведени и од ДКСК во соработка со ОБСЕ, граѓаните знаат да ја препознаат корупцијата во сите нејзини облици, но исто така според општата перцепција на граѓаните корупцијата е присутна во одредени сектори во јавната администрација. Имајќи ги предвид овие податоци, а исто така имајќи ги предвид споредбените анализи, потребен е системски пристап за информирање на јавноста за сите облици на корупцијата и штетноста од корупција и судирот на интереси. Јакнењето на свеста на граѓаните и на јавната администрација за корупцијата и за судирот на интереси е од исклучително значење за справување со овие негативни општествени појави. Неопходно е воспоставување континуиран механизам за едуцирање на јавноста.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Спроведени истражувања за состојбите со корупцијата - перцепција и виктимизација	ДКСК	ГО	2017-2019	1. Спроведени анкети 2. Подготвен извештај со наоди и препораки 3. Споделен извештај со јавноста	Да

2. Јавни дебати за состојбата со корупцијата засновани на извештаите	ДКСК	ГО	2017-2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Организирани дебати 2. Изготвени препораки за подобрување 	Да
3. Осмислување на кампања за јакнење на свеста на јавноста за корупцијата и судирот на интереси	ДКСК	ГО, Медиуми	2018	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реализирани консултации за подготовка на кампањата 2. Изготвен план и содржина на кампањата и начин на спроведување 	Да
4. Спроведување на кампања	ДКСК, ГО, Медиуми		2018-2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спроведена кампања 2. Изготвен квантитативен извештај за реализацијата на кампањата 	Да

<p>5. Донесување на програми за обуки на јавната администрација на теми превенција на корупцијата и судирот на интереси, добро владеење, интегритет и етика</p>	<p>ДКСК, МИОА, АСЈО, ЗЕЛС</p>	<p>Институции, ЕЛС, ГО</p>	<p>2016-2019 континуирано</p>	<p>1. Донесени програми за обуки</p>	<p>Да</p>
<p>6. Спроведување на обуки согласно со донесените програми</p>	<p>ДКСК, МИОА, АСЈО, ЗЕЛС</p>	<p>Институции, ЕЛС</p>	<p>2016-2019 континуирано</p>	<p>1. Број на спроведени обуки (годишно) 2. Број на обучени лица (годишно)</p>	<p>Да</p>

4.2. Област: Улогата и значењето на медиумите во борбата против корупцијата

Оправданост: Државните органи и институции се меѓу најголемите огласувачи, односно корисници на медиумскиот простор. Ова се прави без јасни и транспарентни критериуми на двете страни, што создава ризик на можно коруптивно користење јавни средства за остварување влијание врз работата на медиумите и уредувачката политика. Сè уште не е јасно дефинирано и не се изградени критериуми за тоа што претставува соопштение од јавен интерес што бесплатно се емитува на програмите на давателите на аудио и аудиовизуелни медиумски услуги. Корупцијата и судирот на интереси не секогаш се адекватно третирани во медиумите. Имајќи ги предвид улогата и влијанието на медиумите во креирањето на јавната свест, потребно е натамошно зајакнување на капацитетите на медиумите во делот на истражувачкото новинарство, но и при примената на етичките и професионални стандарди на новинарите.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Донесување на јасни, транспарентни, прецизни и мерливи критериуми по кои државните органи и институции, органите на општините и на Градот Скопје, како и на правни и на други лица на кои со закон им е доверено вршење јавни овластувања, ќе ги доделуваат јавните средства на печатени и електронски медиуми и интернет портали со цел информирање и запознавање	Влада на РМ, МИОА, АВМУ, ГО од областа на медиумите, СЕММ, ММА	Јавни и државни претпријатија ЕЛС	2016-2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спроведени дебати 2. Критериумите се утврдени и донесени 3. Критериумите се применуваат во практика 	

на јавноста со своите услуги или активности					
2. Измена на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги со цел утврдување на јасни критериуми за тоа што претставува соопштение од јавен интерес што може бесплатно да се емитува на програмите на давателите на аудио и аудиовизуелни медиумски услуги	МИОА, АВМУ	ГО од областа на медиумите	2016-2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спроведени дебати 2. Изменет закон за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги 3. Спроведени анализи и истражувања во поглед на примена на законската измена 	
3. Усогласување на законските одредби во врска со забраната медиумите да бидат донатори на политички партии	МП	СЕММ, АВМУ, ДКСК	2016-2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Одржани дебати 2. Донесени препораки 3. Изменети закони 	
4. Организирање јавни дебати и споделување на компаративни искуства во насока на утврдување механизми за спречување на прикриената сопственост во медиумите	МИОА, АВМУ, ГО од областа на медиумите	ДКСК, други институции од финансиско работење	2017	<ol style="list-style-type: none"> 1. Одржани дебати 2. Донесени препораки 	
5. Јакнење на улогата на медиумите во превенција на корупцијата и судирот на интереси	ГО од областа на медиумите, СЕММ	ДКСК	2016 - 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спроведени обуки за истражувачко новинарство за областите корупција и судир на интереси 	

				<p>2. Воспоставен механизам за контрола на примена и почитување на етичките и професионалните стандарди (саморегулација)</p> <p>3. Воспоставување на интерни етички кодекси во рамките на медиумите</p>	
--	--	--	--	---	--

4.3. Област: Улогата и значењето на невладиниот сектор во борбата против корупцијата

Оправданост: Граѓанското општество во Македонија игра голема улога во развојот на демократските процеси. Организациите делуваат во различни области, а често неговиот развој е условен од моменталните потреби на општеството. Од друга страна, промената на стратегиите на донаторите неизбежно претставува предизвик за одржливоста на граѓанскиот сектор и неговото понатамошно јакнење. Потребата од одржлив граѓански сектор е вможна само со домашна поддршка (државно финансирање, даночни олеснувања, испорака на услуги и сл.). Иако во согласност со истражувањата корупцијата во граѓанскиот сектор не е високоизразена, потребни се механизми за зголемена транспарентност, отчетност и саморегулација на граѓанските организации. Потенцијалните ризици од корупција и судир на интереси во граѓанскиот сектор може да се јават во процесот на користење средства од буџетот на државата, начинот на дистрибуција на средствата, известувањето за реализираните активности, целисходноста на поддршката и сл.

Прашањата за борбата против корупцијата се појавија на агендата на граѓанските организации по 2001 г., кога беше спроведено и првото посеопфатно истражување за корупцијата. Мал број организации специфично се занимаваа со ова прашање. Напредок има во последните пет години кога поголем број граѓански организации прават истражувања во различни области и сектори, но и општо анализи за перцепција и виктимизација на корупцијата и судирот на интереси. Со цел да се поттикне соработката, ДКСК во 2013 година иницираше потпишување Меморандум за соработка помеѓу ДКСК и ГО. Исто така, граѓанскиот сектор од декември 2014 година е здружен во напорите за борба против корупција. Имено, формирана е Платформа за борба против корупција што ја сочинуваат 15 граѓански организации. Имајќи ја предвид нивната улога во општествениот систем, граѓанските организации стануваат важен субјект во процесите за следење, анализа и превенирање на корупцијата и судирот на интереси. Постои голем потенцијал во граѓанските организации да ја информираат јавноста и на тој начин да влијаат на јакнење на свеста.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Унапредување и проширување на соработката меѓу ДКСК и ГО	ДКСК, ГО потписници на меморандумот за соработка со ДКСК		2016 - 2019	1. Одржани работни средби годишно	

<p>2. Воспоставување сеопфатен механизам за централизирано следење на доделените средства за ГО од буџетот на РМ</p>	<p>Генерален секретаријат на Влада на РМ - Одделение за соработка со невладини организации</p>	<p>Сите органи на државната управа кои доделуваат средства, МФ - Централна единица за хармонизација</p>	<p>2017 - континуирано</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Воспоставена електронска платформа за централизирано следење на доделените средства 2. Подготвени годишни извештаи за доделените средства 3. Објавени извештаи 	
<p>3. Јавно објавување на финансиските извештаи на ГО за средствата што ги користат од Буџетот</p>	<p>ГО корисници на средства од сите органи на државната управа, Генерален секретаријат на Влада на РМ - Одделение за соработка со невладини организации</p>		<p>2016 - континуирано</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доставени извештаи од ГО до надлежните органи на државната управа 2. Доставени извештаи од органи на државната управа до Генерален секретаријат на Влада на РМ - Одделение за соработка со 	

				<p>невладини организации</p> <p>3. Објавени извештаи на веб страницата на Генералниот секретаријат на Влада на РМ - Одделение за соработка со невладини организации</p>	
<p>4. Спроведување на анализа за транспарентноста и финансиската отчетност на граѓанските организации</p>	<p>Генерален секретаријат на Влада на РМ - Одделение за соработка со невладини организации</p>	<p>ГО</p>	<p>2017</p>	<p>1. Дефинирани индикатори на транспарентност на граѓанските организации</p> <p>2. Изготвена анализа на транспарентноста на граѓанските организации</p>	

<p>5. Спроведување анализа од потребата за саморегулација во граѓанскиот сектор за добро владеење и транспарентно работење</p>	<p>ГО</p>	<p>Генерален секретаријат на Влада на РМ - Одделение за соработка со невладини организации, ДКСК</p>	<p>2018</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Организирана јавна дебата за потреба од саморегулација во граѓанскиот сектор за добро владеење и транспарентно работење 2. Изготвена компаративна анализа за саморегулација во граѓанскиот сектор за добро владеење и транспарентно работење и преглед на потребите во Република Македонија 	
--	-----------	--	-------------	---	--

4.4. Област: Значење на образовниот процес во борбата против корупцијата

Оправданост: Неопходно е да се зајакне степенот на информираност за потребата и можностите од унапредување на доброто владеење и интегритетот, како составни делови на борбата против корупцијата. За тоа е потребно креирање и воспоставување едукативни содржини во системот на образованието. Изминативе години ДКСК во соработка со Бирото за развој на образованието и Министерството за образование и наука успешно спроведе пилот-проект за антикорупциска едукација за учениците од основното образование, како воннаставна активност. Позитивните ефекти од проектот налагаат да се продолжи и да се прошири едукативната програма во системот на основното и средното образование.

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Воведување на антикорупциски содржини во редовната настава во основното образование	ДКСК, МОН, БРО	ГО	2016-2019	1. Ревидирање / промена на наставната програма по предметот Граѓанско образование со вметнување на содржини со антикорупциска едукација	

<p>2. Воведување на пилот – проект за антикорупциска едукација за учениците од средно образование како дел од вон наставни активности</p>	<p>ДКСК, МОН, БРО</p>	<p>ГО</p>	<p>2016-2019</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изготвен пилот проект 2. Реализиран проект во пилот училишта 3. Реализиран проект во сите училишта 	
---	-----------------------	-----------	------------------	---	--

СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 5: ЕФИКАСНА КООРДИНАЦИЈА НА АНТИКОРУПЦИСКИТЕ АКТИВНОСТИ, СЛЕДЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА НА ОСТВАРУВАЊЕТО

5.1. Соработка меѓу институциите вклучени во остварувањето на Државната програма 2016-2019

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски имликации
1. Воспоставување платформа за координација, комуникација, поддршка и соработка меѓу ДКСК и институциите со цел остварување на активностите од Државната програма	ДКСК	Надлежни /вклучени институции	континуирано	<ol style="list-style-type: none"> Одржани работни средби со претставниците од надлежните/вклучените институции Донесени стратешки антикорупциски документи во институциите, во согласност со активностите и насоките од Државната програма 	

5.2. Следење на остварувањето на Државната програма 2016-2019

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Номинирање претставници од сите институции опфатени со Државната програма	ДКСК	Надлежни /вклучени институции	почеток на 2016	1. Изготвена база на податоци во ДКСК за номинираните лица	
2. Редовно информирање за промена на номинираното лице	Надлежни/вклучени институции	ДКСК	континуирано	1. Ажурирана база на податоци за сите номинирани лица 2. Навремено доставени податоци за статусот на реализација на активностите	
3. Утврдување методологија за собирање и обработка на податоците за реализацијата на програмските активности	ДКСК	Надлежни /вклучени институции	2016	1. Утврдена методологија за собирање и обработка на податоците 2. Креирана веб апликација за	Да

				електронско доставување на податоците	
4. Воспоставување систем за доставување на податоци кој ќе обезбеди поголема обврзност и извештајност од страна на надлежните институции	ДКСК	Надлежни /вклучени институции	2016-континуирано	<ol style="list-style-type: none"> 1. Воспоставен систем 2. Доставени податоци од страна на сите надлежни институции 3. Јасни и конкретни податоци засновани на факти 	
5. Прибирање, обработка и анализа на добиените податоци	ДКСК	Надлежни /вклучени институции	годишно	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изготвени извештаи за остварувањето на Државната програма 2. Презентирани резултатите на годишна конференција 3. Објавени годишни извештаи за остварувањето 	

5.3. Евалуација на остварувањето

Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Следење на спроведливоста и остварувањето на утврдените активности	ДКСК	Надлежни /вклучени институции	годишно	<ol style="list-style-type: none"> 1. Преглед на нереализираните активности и утврдување на причините за отсуство на реализација 2. Проценка на потребата од ревидирање 3. Препораки за ревидирање и нивно инкорпорирање 	
2. Известување од страна надлежните институции за реализација на нивните стратешки антикорупциски документи	Надлежни /вклучени институции	ДКСК	годишно	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доставен извештај за реализација на активности од одделни стратешки антикорупциски документи 	

				2. Број на реализирани активности во согласност со активностите од Државната програма	
5.4. Ефекти од остварувањето на Државната програма 2016-2019					
Активност	Надлежна институција	Вклучени институции	Временска рамка	Показател на активност	Финансиски импликации
1. Спроведување истражувања за мерење на ефектите од активностите на Државната програма	ДКСК	ГО, меѓународни организации	2017 и 2019	1. Изготвен извештај од спроведените истражувања со заклучни согледувања и препораки 2. Преглед на областите во кои е постигнат напредок	

КРАТЕНКИ

ДКСК	Државна комисија за спречување на корупцијата
МП	Министерство за правда
МФ	Министерство за финансии
МОН	Министерство за образование и наука
МЕ	Министерство за економија
МВР	Министерство за внатрешни работи
МИОА	Министерство за информатичко општество и администрација
УФП	Управа за финансиска полиција
УФР	Управа за финансиско разузнавање
БЈН	Биро за јавни набавки
УЈП	Управа за јавни приходи
АСЈО	Академија за судии и јавни обвинители
БРО	Биро за развој на образованието
ЈОРМ	Јавно обвинителство на Република Македонија
СЈОРМ	Совет на јавни обвинители на Република Македонија
ЗЕЛС	Заедница на единиците на локална самоуправа
ЕЛС	Единици на локална самоуправа
ССРМ	Судски совет на Република Македонија
АВМУ	Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги
ДЗР	Државен завод за ревизија
ДИК	Државна изборна комисија
КЗПСИЈК	Комисија за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер
СЕММ	Совет за етика во медиумите во Македонија
ММА	Македонска медиумска асоцијација
МЦМС	Македонски центар за меѓународна соработка
ГО	Граѓански организации
АПЛ	Антикорупциска проверка на легислативата
ЈПП	Јавно приватно партнерство
ОИСИ	Образец за имотна состојба и интереси